

Nr 149.

Av herr **Dahlgren m. fl.**, *angående införande av fem dagars arbetsvecka.*

Frågan om arbetstidsförkortning har sedan många år tillbaka varit en av de mera diskuterade på de fackliga kongresserna. På så gott som varje dylik kongress och även vid de fackliga avtalskonferenserna har problemet diskuterats och ha krav framställts om förkortad arbetstid.

Riksdagen har också haft att ta ställning till frågan. Senast vid 1950 års lagtima riksdag framfördes i motion från vårt håll krav om införandet av fem dagars arbetsvecka. I densamma påtalades hur företagen pressa arbetskraften till det yttersta. Tidsstudierna med avsikt att pressa ned ackordsprisen å ena sidan, de ständigt ökade levnadskostnaderna å den andra hade det gemensamt att driva fram arbetarna till ökad arbetsintensitet för att över huvud kunna uppehålla en något så när dräglig existensmöjlighet.

I den återopade motionen (II: 7 1950) angavs bl. a. att den preliminära beräkning som då framlagts av kommerskollegium påvisade att den svenska industriproduktionens volym år 1948 hade ökat med 48 % i jämförelse med 1938. Uppgifter som efter denna motions inlämnande kommit tyda på att siffrorna på produktionsstegringen oavbrutet stiga. Således kan man av konjunkturinstitutets rapport hösten 1950 utläsa att industriproduktionens volym år 1949 hade ökat med 55 % i jämförelse med 1938. I samma instituts rapport hösten 1951 heter det bl. a.: »För industrien i dess helhet har man ingen anledning att räkna med annat än att produktionsutvecklingen fortsatt i normal takt under 1951. Då emellertid sysselsättningsökningen sannolikt blivit större än man räknade med i nationalbudgeten, har man anledning att förmoda att produktionsvolymen inom industrien snarast har ökats mer än man där förutsatte.»

Av officiella uppgifter framgår att arbetsproduktiviteten inom industrien per arbetstimme år 1949 var 25 procent högre än före kriget. Några senare siffror ha vi inte haft möjlighet att erhålla, men i konjunkturinstitutets rapport hösten 1951 säges det bl. a. att »ökningen i produktionsvolymen per arbetstimme inom industrien har under efterkrigstiden på det hela taget varit snabbare än vad som kan betecknas som normalt för mellankrigstiden».

Denna ökning av produktionen och arbetsproduktiviteten är ett vägande skäl för genomförandet av den arbetstidsförkortning, den fackliga rörelsen så många gånger framställt krav om.

Den ökade arbetsintensitet, som den förda ekonomiska politiken framtingat, har medfört synnerligen allvarliga påfrestningar för det arbetande folket. Inte bara olycksfallens och invalidernas antal har ökats, även sjukdo-

marnas antal blir större som en given konsekvens av den påfrestning den ökade arbetsintensiteten innebär. Speciellt gäller detta nerv- och ryggsjukdomar. Här kan det vara på sin plats att erinra om det beslut som riksdagen 1951 fattade om undersökning rörande vissa ryggskador. Departementschefen framhöll i motiveringen för detta beslut bl. a.:

»För någon tid sedan undersöktes på enskilt initiativ i en ort i Värmland 500 personer för att utröna förekomsten av ryggskador. Undersökningen visade, att av 300 industri- och skogsarbetare i åldern 35—50 år icke mindre än 75 procent företedde symptom på ryggskador. Även andra liknande undersökningar i mindre omfattning ha bestyrkt den stora frekvensen av sådana åkommor.

Ifrågavarande skador medföra ofta helt eller delvis förlust av arbetsförmågan och äro därigenom av avsevärd ekonomisk betydelse. Kännedomen om skadornas uppkomst är f. n. relativt ofullständig, och det har bl. a. icke klarlagts om och i så fall vilka arbetsmoment som i detta hänseende kunna betecknas som skadliga. Det synes därför vara angeläget, att åtgärder vidtagas i syfte att begränsa ryggåkommorna.»

Med all säkerhet komma många arbetsplatser att visa samma resultat som undersökningen i Värmland. Ryggåkommorna liksom andra sjukdomar kunna påföras de stora påfrestningarna. Städernas liksom industriorternas utvidgning innebär för många arbetare att avsevärd tid av dagen måste anslås till resa till och från arbetet. Fritiden blir på så vis ofta mycket kortare. Vad detta betyder, speciellt då för ungdomen, är lätt att förstå. Det blir mindre tid till nödvändiga studier. Vi ha förut framhållit och upprepa det nu att i valet mellan en förkortning av arbetsdagen och en förkortning av arbetsveckan fackföreningsfolket föredrager det sistnämnda.

Riksdagen förklarade år 1950 att »frågan om en förkortning av normalarbetstiden tills vidare bör lösas genom partiella reformer och genom avtalsuppgörelser på arbetsmarknaden». Samtidigt framhölls att »arbetstidsutredningen uttalat, att den, så länge den är verksam, kommer att följa utvecklingen och därvid överväga, om möjligheter yppas att genomföra en allmän arbetstidsförkortning».

Av vad som inträffat sedan riksdagen för 2 år sedan fattat sitt beslut i frågan, framgår att arbetsintensiteten ytterligare ökats, att olycksfallen och invalidernas antal ökats, men samtidigt intet förslag framlämnats, som skulle innebära ett uppfyllande av det krav på generell arbetstidsförkortning som fackföreningsrörelsen så livligt understött.

Under det senaste året ha på en rad arbetsplatser i vårt land företagits avskedanden och permitteringar. På dessa platser ha arbetarna fått arbetstidsförkortning till 3 och 4 dagar i veckan, utan någon ekonomisk kompensation.

Vissa tecken tyda på att detta kan vara inledningen till en arbetslöshetsperiod. Om detta skulle vara fallet, kan det endast vara ett ytterligare belägg för nödvändigheten av att skyndsamt genomföra lagstadgad femdagarsvecka.

Givetvis förutsättes att en sådan förkortning av arbetstiden måste kombineras med lönekomensation.

Vi anse således att vad som inträffat sedan vi sist framställde kravet om arbetstidsförkortning ger ytterligare belägg för behovet av ett snabbt avgörande i denna för arbetarklassen så viktiga fråga.

Med vad vi här anförut hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt förslag till sådan ändring, som innebär, att lördagen blir fridag och att alltså arbetsveckan skall bestå av fem dagar.

Stockholm i januari 1952.

Gunnar Dahlgren.

Knut Senander.

H. Hagberg.